

Марушко Ю. В.

*доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Дмитришин Б. Я.

*кандидат медичних наук,
доцент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Єсіпова С. І.

*кандидат медичних наук,
доцент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Бовкун О. А.

*кандидат медичних наук,
асистент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

Дмитришин О. А.

*PhD, асистент кафедри педіатрії післядипломної освіти,
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця*

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ МНГАР У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС КАФЕДРИ ПЕДІАТРІЇ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Психічні, неврологічні розлади та розлади, пов'язані зі вживанням психоактивних речовин, (ПНПР-розлади), становлять біля 13% глобального тягаря захворювань, проте 75-90% пацієнтів не отримують належної допомоги [1]. Саме це називається прогалиною у сфері охорони психічного здоров'я [2], для подолання якої зусиллями ВООЗ та МОЗ України розроблено комплексну Програму дій впровадження в медичні заклади освіти та первинну ланку надання медичної допомоги населенню [3].

Mental Health Gap Action Programme (mhGAP), програма дій з подолання прогалин у сфері психічного здоров'я) – глобальна програма ВООЗ, спрямована на підвищення доступу до послуг з охорони психічного здоров'я шляхом залучення працівників неспеціалізованих закладів охорони здоров'я, зокрема сімейних лікарів та медичних сестер, до надання допомоги людям із психічними розладами [1].

Настанова mhGAP та Посібник з надання допомоги за гуманітарних надзвичайних станів (mhGAP-ГУМ) пропонує медичним працівникам загальної практики протоколи діагностики та ведення поширених психічних розладів та інші важливі для роботи інструменти та знання [1, 2], зокрема в умовах воєнного часу, що є надзвичайно важливим в Україні. Вміння вести дітей з симптомами гострого стресу, пост-травматичного стресового розладу, горя, психозу набуває щораз більшої актуальності.

Для підготовки медичних працівників з питань ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних з уживанням психоактивних речовин у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я України Вченою радою Національного медичного університету імені О. О. Богомольця 25 квітня 2024 р. (протокол № 10) було затверджено оновлені редакції Освітньо-професійних програм та Навчальні плани для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальностей 222, 225 та 221, у яких виділено до 6 кредитів на засвоєння знань і вмінь, пов'язаних з ментальним здоров'ям населення. Так, на спеціальності 222 «Медицина» обов'язкова компонента ОК 41 «Основи клінічної практики у сфері охорони психічного здоров'я» передбачає 6 кредитів, тобто 180 годин, з яких 75 – аудиторних, в тому числі 2 кредити виробничої лікарської практики у сфері охорони психічного здоров'я з підсумковим контролем по завершенні всього циклу. Без сумніву, курс mhGAP буде введений до програм навчання лікарів-інтернів, циклів спеціалізацій, стажування та тематичних удосконалень на післядипломному рівні освіти.

Саме тому кафедра педіатрії післядипломної освіти приділяє належне значення засвоєння нових компетенцій науково-педагогічними працівниками та підготовці навчально-методичних матеріалів. Викладачі кафедри пройшли декілька онлайн та офлайн етапів тренінгу з клінічного ведення психічних розладів за програмою mhGAP, розробленого ВООЗ для медичних працівників, які не є спеціалістами у сфері психічного здоров'я, а також тренінг для тренерів та супервізорів з mhGAP. Підготовано ознайомчі лекції для викладачів кафедри, які включають питання поняття, предмету вивчення, знайомлять з Керівництвом mhGAP, основними принципами допомоги та клінічної практики. Розробляється цикл лекцій для лікарів-інтернів та слухачів.

Особлива увага приділяється основам комунікації з пацієнтами, зокрема основним принципам ефективної комунікації: активному слуханню, виявленню емпатії, відкритим та закритим запитанням, навичкам комунікації у разі агресивної поведінки, забезпечення поваги та гідності пацієнта.

Акцент у роботі з пацієнтами з ПНПР-розладами, особливо з дітьми, Керівництвом mhGAP ставить насамперед на психоосвіту, зниження стресу та посилення соціальної підтримки; сприяння участі у повсякденній діяльності; психологічну допомогу, і, як кінцеві етапи лікування, – фармакологічні втручання та скерування до вузького спеціаліста – психіатра. Саме це особливо важливо донести лікарям сімейної практики та педіатрам, які віддають перевагу фармакотерапії. Кожному працівнику первинної ланки надання медичної допомоги буде необхідно володіти місцевими контактами всіх членів мультидисциплінарної команди для надання кваліфікованої допомоги пацієнтам з ПНПР-розладами.

Таким чином, підготовка до впровадження дисципліни «Основи клінічної практики у сфері психічного здоров'я» набуває важливого значення і стає одним з пріоритетних напрямків роботи кафедри педіатрії післядипломної освіти.

Література:

1. Керівництво mhGAP для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я. Копенгаген : Всесвітня організація охорони здоров'я, Європейське регіональне бюро, 2020. Ліцензія: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. 168 с.

2. mhGAP Humanitarian Intervention Guide (mhGAP-HIG) : clinical management of mental, neurological and substance use conditions in humanitarian emergencies. *Всесвітня організація охорони здоров'я*, 2016. 66 с.

3. Наказ МОЗ України від 1.08.2023 р. № 1387. Про затвердження пріоритетного проєкту Міністерства охорони здоров'я «Охорона психічного здоров'я у структурі медичної допомоги». URL: https://moz.gov.ua/uploads/9/48688-dn_1387_01082023_dod.pdf